

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 327:351.86(477+438)

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2026/1-62/28-35>

Ольга АНДРЕЄВА, д-р політ. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0003-4587-1267

e-mail: AndreevaOlga@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПОРІВНЯННЯ МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГІВ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В ОСНОВНИХ СФЕРАХ: БЕЗПЕКОВИЙ ПОГЛЯД

Вступ. У статті досліджено значення оцінки рівня розвитку країни у контексті забезпечення національної безпеки. Національна безпека будь-якої держави безпосередньо залежить від рівня її розвитку, що зумовлює необхідність розгляду цього поняття в міждисциплінарному контексті.

Методи. У процесі оцінювання рівня розвитку країни доцільно використовувати систему індикаторів, що відображають стан кожної з вищезазначених сфер. Це дозволяє не лише здійснювати поточний моніторинг, а й виявляти потенційні загрози та розробляти ефективні стратегії їх нейтралізації. Таким чином, оцінка рівня розвитку країни стає основою для прогнозування динаміки національної безпеки та формування відповідної державної політики.

Результати. Сучасні наукові дослідження засвідчують, що розвиток країни охоплює не лише економічні аспекти, а й політичні, соціальні, правові, екологічні, гуманітарні, інформаційні, науково-технологічні та військові складові. Такий підхід забезпечує комплексне розуміння чинників, що впливають на стан національної безпеки.

Висновки. У статті здійснено порівняльний аналіз рівня розвитку ключових сфер життєдіяльності України та Польщі в контексті сучасного безпекового простору. Дослідження виявляє наявну асиметрію між державами, що зумовлена історичними, геополітичними, зовнішніми та внутрішніми чинниками. Польща демонструє стабільні показники в економічній, соціальній, правовій та гуманітарній сферах завдяки членству в ЄС та НАТО. Особливу увагу приділено потребі системних реформ в Україні для забезпечення сталого розвитку та інтеграції в європейську архітектуру безпеки. Результати дослідження підтверджують, що Україна зберігає стратегічний потенціал для національного відродження, тоді як польський досвід трансформації безпекової політики в умовах регіональних викликів може слугувати взірцем для держав із подібними викликами.

Ключові слова: національна безпека, Україна, Польща, наукові дослідження, сфери забезпечення національної безпеки, ідеологія та пропаганда, інформаційна сфера, політична сфера, державна політика.

Вступ

У сучасних умовах глобальної турбулентності, трансформації міжнародного безпекового середовища та зростання гібридних загроз, національна безпека держави постає як один із базових концептів державного управління. Забезпечення стабільного розвитку та добробуту країни стає не лише ціллю державної політики, але й ключовим чинником гарантування безпеки. Відповідно, рівень розвитку держави в різних сферах життєдіяльності (економічній, соціальній, політичній, екологічній, інформаційній тощо) необхідно розглядати як фундаментальний елемент національної безпеки, що визначає її стійкість до зовнішніх та внутрішніх викликів. У цьому контексті рівень розвитку країни виступає не лише як показник її добробуту, але й як фундаментальний елемент стійкості у протистоянні загрозам. Неefективність в окремих аспектах життєдіяльності може створити передумови для дестабілізації, що, у свою чергу, трансформується у загрозу безпеці держави в цілому.

У науковій і прикладній площині спостерігається зростання інтересу до інтеграції інструментів стратегічного аналізу й оцінки розвитку держави з цілями безпекового планування. Проте в українському академічному дискурсі це питання досі залишається недостатньо структурованим, зокрема в частині міждисциплінарного підходу до оцінки рівня розвитку основних сфер життєдіяльності суспільства як чинника безпекової стійкості та індикатора потенційних загроз.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати основні аспекти, за якими стан розвитку держави може бути як чинником стабільності, так і джерелом потенційних ризиків в Україні та Польщі.

Методи

Дослідження базується на міждисциплінарному підході, включаючи аналіз національної безпеки України та

Польщі в основних сферах життєдіяльності держави. У межах дослідження також передбачається застосування комплексного аналітичного підходу, що базується на синтезі соціологічного, політичного, економічного та безпекового аналізу.

У процесі роботи над статтею було використано такі методи: логіко-філософський, аналітичний, синергетичний, метод узагальнення та порівняння.

Також використано компаративний метод для порівняння показників в основних сферах забезпечення національної безпеки. Метод ранжування дозволив співставити дані в межах шкали [0;1]. Що допомогло визначити стан розвитку ключових сфер життєдіяльності України та Польщі як суб'єктів сучасного безпекового простору. Порівняння цих показників не лише ілюструє наявні відмінності між державами, але й підкреслює структурну та функціональну специфіку їх безпекових систем в умовах динамічних геополітичних викликів.

Аналіз основних публікацій та досліджень.

Аналіз безпекових досліджень, присвячених Україні й Польщі, виявляє багатогранність підходів до вивчення національної та регіональної безпеки в умовах сучасних викликів. Проте такі дослідження є дещо фрагментарними та охоплюють лише визначені аспекти співпраці – військової, інформаційної безпеки, гуманітарної політики та впливу війни на суспільну свідомість. Серед польських дослідників проблематики тут можна виділити Ł. Jureńczyk, T. Marcinkowski, J. Sikorski, L. Vomlela. Українські дослідження представлені науковими працями О. Федченко, А. Качинський, В. Шевцов, О. Коваль та ін. Проте у науковому полі бракує комплексних компаративних досліджень стану розвитку ключових сфер життєдіяльності України та Польщі як суб'єктів сучасного безпекового простору.

© Андрєєва Ольга, 2026

Результати

Національна безпека в умовах глобалізованого світу розглядається як багатовимірна категорія, що вимагає системного аналізу та координації. Оцінка рівня розвитку окремих сфер життєдіяльності держави має не ізольований, а комплексний характер, що обумовлює необхідність міжсферового підходу в політиці безпеки.

Важливим є усвідомлення того, що кожна із ключових сфер – політична, економічна, соціальна, правова, інформаційна, науково-технологічна, екологічна, гуманітарна, військова, ідеологічна – не існує автономно, а перебуває у взаємозалежному функціональному полі, де процеси в одній сфері здатні суттєво впливати на інші. У цьому контексті національна безпека постає як інтегративна система, в якій зниження стійкості хоча б одного елемента може призвести до каскадних загроз національного масштабу.

Наприклад, політична нестабільність призводить до зниження інвестиційної привабливості, що підриває економіку, викликає соціальні протести та знижує довіру до державних інституцій. Або ж інформаційна вразливість дозволяє зовнішнім акторам впливати на громадську думку, стимулювати ідеологічну поляризацію та посилювати внутрішню напругу. У такому ланцюговому контексті безпекова спроможність держави визначається не лише силовим ресурсом, а здебільшого системною збалансованістю всіх сфер.

Крім того, саме міжсферовий аналіз дозволяє виявити структурні слабкості у державному управлінні, визначити точки синергії для підвищення ефективності політики безпеки та створити індикаторну модель моніторингу джерел загроз, яка відображає не лише факт загрози, а й її системне походження.

Таким чином, міжсферовий підхід стає не лише методологічною рамкою, а й практичним інструментом для стратегічного управління національною безпекою, його впровадження дозволяє трансформувати сучасні моделі протидії загрозам у превентивні механізми забезпечення стабільності та сталого розвитку держави.

Національна безпека держави – це стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз, за якого забезпечується стабільний розвиток країни, її суверенітет, територіальна цілісність, політична незалежність, конституційний лад і загальнонаціональні цінності.

У науковому дискурсі національна безпека розглядається як багатовимірне явище, що охоплює політичні, економічні, соціальні, воєнні, інформаційні, екологічні, технологічні та інші сфери життєдіяльності суспільства й функціонування держави. Вона є динамічною системою, яка адаптується до змін внутрішнього та зовнішнього безпекового середовища.

До ключових характеристик національної безпеки зазвичай відносять її комплексність, що передбачає взаємозв'язок усіх сфер суспільного життя, які підлягають захисту; інституційність, яка базується на функціонуванні уповноважених державних органів, секторів безпеки й оборони; превентивність, що зосереджується не лише на реагуванні, а й на упередженні загроз; суб'єктно-орієнтований підхід, який охоплює як інтереси держави, так і права та свободи громадян і глобальний контекст, що враховує міжнародну взаємозалежність, інтеграційні процеси, участь у системах колективної безпеки тощо.

Таким чином, національна безпека держави є ключовою складовою державної політики, що забезпечує умови для сталого розвитку, збереження національної ідентичності та інтеграції у глобальний безпековий простір з урахуванням національних інтересів.

Сфери забезпечення національної безпеки держави – це комплекс взаємопов'язаних напрямів діяльності, що охоплюють основні аспекти життєдіяльності суспільства і держави, на які можуть впливати внутрішні або зовнішні загрози. Кожна із цих сфер є складовою частиною цілісної системи національної безпеки та потребує спеціалізованих підходів, ресурсного забезпечення і координації між суб'єктами безпекової політики (Федченко, 2022; Shevtsov, & Koval, 2023). За сучасних умов комплексне забезпечення національної безпеки потребує міжсекторальної взаємодії, проактивної політики ризик-менеджменту, а також застосування принципів сталого розвитку та стратегічного планування.

У науковому дискурсі під загрозами національній безпеці держави слід розуміти сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, умов, дій чи бездіяльності, що створюють або потенційно можуть створити критичну небезпеку для реалізації життєво важливих національних інтересів у політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній, інформаційній та інших сферах суспільного життя, і здатні спричинити дестабілізацію функціонування державних інститутів, підрив суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу (Shevtsov, & Koval, 2023).

У контексті сучасної парадигми безпекознавства загрози розглядаються не лише як вияви прямої агресії чи конфліктів, а й як комплексні, системні виклики, що формуються під впливом глобалізаційних процесів, геополітичної трансформації, гібридних воєн, кіберзагроз, кліматичних змін, а також внутрішніх соціально-економічних дисбалансів, що потребують комплексного та міждисциплінарного підходу на шляху їх зменшення або мінімізації ризиків їхньої імплементації. Загрози національній безпеці становлять комплексний феномен, що відображає динаміку внутрішньодержавних і зовнішньополітичних процесів, які у разі своєї реалізації можуть призвести до порушення стабільності суспільно-політичного розвитку, деградації стратегічних ресурсів та ослаблення інституційної спроможності держави забезпечувати безпеку своїх громадян та національних інтересів.

У сучасному науковому й безпековому дискурсі національна безпека розглядається як міждисциплінарна категорія, що інтегрує різні сфери суспільного життя. Адекватна та системна оцінка рівня розвитку кожної з них дозволяє не лише визначити актуальний стан національної безпеки, а й передбачити потенційні ризики та загрози.

Політична сфера є однією з базових складових національної безпеки, тому що саме вона формує основу державної стабільності, легітимності влади, керованості суспільними процесами та здатності до стратегічного управління (Про національну безпеку України, 2018). Політична система визначає не лише характер внутрішньої політики, а й модель зовнішньополітичної поведінки, що безпосередньо впливає на безпекові інтереси країни. Стабільність політичної системи є ключовим чинником у забезпеченні національної безпеки та передбачає наявність ефективного механізму розподілу влади, політичної відповідальності, контрольованості владних структур, а також здатність держави забезпечувати верховенство права, дотримання демократичних процедур і прав людини. Також важливо враховувати, що політична сфера є інтегруючим елементом для інших сфер: саме в ній формуються та приймаються рішення, які стосуються економічної, соціальної, військової, інформаційної та інших політик. Тому політична неспроможність чи слабкість політичного керівництва автоматично унеможливорює реалізацію комплексної стратегії національної безпеки.

Економічна сфера є фундаментальною складовою національної безпеки, оскільки саме наявність стабільної, конкурентоспроможної та самодостатньої економіки визначає здатність держави забезпечувати внутрішню стійкість, реалізовувати стратегічні програми розвитку, підтримувати обороноздатність та ефективно реагувати на внутрішні й зовнішні загрози.

У сучасних умовах національна безпека дедалі частіше розглядається крізь призму економічної стійкості, макроекономічної стабільності та інвестиційної привабливості. Саме вона визначає можливості держави щодо стратегічної автономності, сталого розвитку, ефективного управління ресурсами та адаптації до викликів зовнішнього середовища.

Соціальна сфера становить одну із ключових ланок у системі національної безпеки, оскільки саме рівень соціальної захищеності, добробуту та згуртованості населення є визначальними для внутрішньої стабільності держави, її соціального капіталу та стійкості до деструктивних впливів.

Соціальна безпека охоплює комплекс умов, за яких кожен громадянин має можливість задовольнити свої базові потреби у житті, праці, освіті, охороні здоров'я, соціальному захисті, та реалізовувати свої права й свободи незалежно від віку, статі, соціального походження чи місця проживання (Каплан, 2020).

Дефіцит соціальної справедливості, зростання бідності, безробіття, обмежений доступ до соціальних благ створюють передумови для соціальної напруги, протестної активності, радикалізації певних груп населення, що може бути використано як інструмент для внутрішньої дестабілізації або гібридного впливу зовнішніх сил.

Окрім цього, важливою загрозою є соціальна фрагментація, що виявляється у вигляді втрати довіри між громадянами, між громадянами та державними інституціями, а також посиленням соціального розшарування. За таких умов відбувається деградація соціальної єдності та солідарності, що унеможлиблює мобілізацію суспільства в умовах кризи або загрози.

Інституційна спроможність держави щодо формування та реалізації ефективної соціальної політики, адаптації системи соціального захисту до сучасних викликів (зокрема в умовах воєнного стану, пандемій, економічних криз), є важливою складовою її безпекового потенціалу.

Правова (юридична) сфера є одним із наріжних камінців національної безпеки, оскільки саме вона визначає норми, правила та механізми функціонування держави, суспільства та особи в системі національного правопорядку. Ефективна правова система гарантує захист основоположних прав і свобод, забезпечує верховенство права, а також виступає інструментом стимулювання і противаг, що формують базу для легітимного управління та стабільного розвитку.

Несправедливість у функціонуванні правової системи формують середовище правової незахищеності, що є прямою загрозою національній безпеці. У таких умовах громадяни втрачають довіру до держави, послаблюється легітимність влади, а деструктивні сили отримують додаткові можливості для маніпуляцій. Отже, правова сфера не лише гарантує юридичну безпеку громадян, а й створює фундамент довіри до держави, стабільності інституцій та легітимності безпекових рішень (Про національну безпеку України, 2018). Вона забезпечує інституційну єдність країни, яка є необхідною умовою для ефективного протидії сучасним гібридним викликам.

Інформаційна сфера забезпечення національної безпеки в умовах трансформації сучасного світу набуває

особливої ваги як ключовий чинник формування свідомості громадян, управління суспільними процесами та забезпечення інформаційного суверенітету держави (Про схвалення стратегії ..., 2024). У XXI ст. інформація стала не лише ресурсом, а й зброєю – засобом впливу, маніпуляції, дестабілізації та гібридної агресії. Ключовими інструментами такого впливу є соціальні мережі, масмедіа, бот-мережі, фейкові новинні платформи, медіасимулякри, а також цілеспрямовані інформаційні кампанії, часто підтримувані іноземними спецслужбами. Водночас інформаційна сфера може бути не лише об'єктом захисту, а й потужним інструментом національного впливу як у середині країни, так і на зовнішню аудиторію.

Науково-технологічна сфера відіграє ключову роль у формуванні довгострокового потенціалу національної безпеки, оскільки саме інноваційні спроможності, рівень наукових досліджень і технологічний розвиток визначають можливості держави щодо забезпечення власної стратегічної автономності, обороноздатності, економічної самодостатності та лідерства в умовах глобальної конкуренції (Про схвалення стратегії ..., 2024). У сучасному світі, де технології визначають траєкторії геополітичного впливу, науково-технологічна сфера перетворюється на критичний елемент могутності держави. Провідні країни активно розвивають технологічний суверенітет, інвестуючи у штучний інтелект, біотехнології, квантові обчислення, космічні програми, оборонні технології нового покоління, цифрову інфраструктуру та кібербезпеку. Інтелектуальний потенціал країни, її здатність генерувати інновації, адаптувати технології та комерціалізувати наукові здобутки є не лише чинниками економічного розвитку, а й безпосереднім ресурсом безпеки. Із цього випливає необхідність формування національної науково-технологічної політики, інтегрованої із системою безпеки та оборони.

Екологічна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки, оскільки стан навколишнього природного середовища безпосередньо впливає на здоров'я населення, продовольчу та енергетичну безпеку, життєздатність економіки, стабільність соціально-політичної ситуації, а також здатність держави реагувати на екстремальні ризики природного й техногенного характеру. В умовах глобальної кліматичної кризи, зростання антропогенного навантаження, деградації екосистем і зменшення природних ресурсів, екологічна сфера стає потенційним джерелом конфліктів, міграційних потоків, катастроф, економічної дестабілізації, що перетворює її на важливий безпековий чинник. Отже, екологічна політика має розглядатися не лише як частина природоохоронної діяльності

Гуманітарна сфера охоплює широкий спектр суспільних відносин і процесів, пов'язаних із духовно-моральною та ціннісною основою життєдіяльності нації. У контексті національної безпеки вона є інтеграційним простором, що формує ідентичність, патріотизм, соціальну солідарність, міжетнічну толерантність і духовну стійкість у протистоянні зовнішнім і внутрішнім загрозам (Каплан, & Тищенко, 2020). Гуманітарна безпека є основою ментальної єдності суспільства, його здатності зберігати свою культурно-історичну самобутність, опиратися ідеологічній експансії, інформаційним впливам та ціннісному розмיתтю. Особливо небезпечною вважається гуманітарна залежність – ситуація, за якої суспільна свідомість орієнтується на чужі ціннісні моделі, а державні інститути втрачають можливість формувати й транслювати власну гуманітарну політику.

Тому саме на гуманітарну сферу покладені функції забезпечення ціннісного, символічного та ідентифікацій-

ного підґрунтя для стабільного функціонування держави, її легітимності, міжнародного іміджу та мобілізаційної здатності в умовах криз.

Військова сфера є фундаментальною складовою національної безпеки, що безпосередньо пов'язана із здатністю держави захищати свою територіальну цілісність, суверенітет, конституційний лад і життя громадян у разі збройної агресії або зовнішніх загроз військового характеру (Про рішення Ради національної безпеки ..., 2020). У сучасних умовах геополітичної нестабільності, загострення міждержавних конфліктів, а також гібридних форм протистояння, значення військової безпеки зростає як ніколи. Забезпечення військової безпеки вимагає комплексного, міжгалузевого підходу: координації між урядовими органами, стратегічного планування, інвестицій в оборонну науку й технології, оновлення законодавчої бази, а також залучення громадян до системи національного спротиву. В умовах затяжної війни саме військова сфера формує базис виживання держави як політичної та культурної спільноти, а її зміцнення має розглядатися як найвищий державний пріоритет.

Ідеологічна сфера та інформаційно-пропагандистські механізми мають критичне значення для забезпечення моральної стійкості суспільства, легітимності державної влади, національної згуртованості, а також для протидії зовнішнім інформаційним впливам. У сучасних умовах саме боротьба за свідомість людини, за право формувати уявлення про істину, цінності, добро і зло стає головною ареною протистояння держав у гібридній війні.

Ідеологія виконує системоутворювальну функцію, задаючи орієнтири розвитку суспільства, визначаючи сенс національного існування, мобілізуючи ресурси на досягнення спільних цілей (Оцінка рівня загроз ..., 2021). Відсутність чіткої державної ідеології або її слабкість відкриває простір для чужих ідеологем, маніпуляцій, деморалізації суспільства, підриву віри в державність, роздмухування внутрішніх конфліктів. Таким чином, сфера ідеології та пропаганда – це не лише інструмент внутрішньої мобілізації, а й засіб виживання в умовах багатовимірної війни, де перемога залежить не лише від зброї, але й від сили духу, правди, ідеї, яку народ готовий захищати.

Отже, можна стверджувати, що лише комплексний аналіз дає можливість здійснити оцінку рівня розвитку країни в усіх сферах життєдіяльності, що є не лише інструментом стратегічного планування, а й важливим запобіжником потенційним загрозам. Інтеграція результатів такого аналізу в політику національної безпеки дозволяє створити цілісну систему реагування, попередження криз і підвищення загальної стійкості держави.

У контексті глобалізованого світу, де інтеграція до міжнародних інституцій і дотримання загальновизнаних стандартів відіграють важливу роль у забезпеченні національної безпеки, особливого значення набуває використання міжнародних рейтингів та індексів як інструменту оцінки рівня безпеки держави в різних сферах її життєдіяльності. Ці рейтинги дають змогу здійснити порівняльний аналіз, виявити вразливі сегменти, а також оцінити ефективність політик національної безпеки у динаміці (Качинський, 2013).

Використання міжнародних індикаторів дозволяє забезпечити об'єктивність, транспарентність і наукову обґрунтованість аналізу стану безпеки в політичній, економічній, соціальній, правовій, інформаційній, екологічній, гуманітарній, військовій та інших сферах (Андрєєва, 2024).

Основна мета використання світових індексів полягає у вимірюванні, порівнянні та ранжуванні різних аспектів готовності, продуктивності або розвитку країн у різних сферах і галузях. Такі індекси надають важливі дані, які можуть бути використані для аналізу, прийняття рішень та розроблення відповідної політики на рівні країни, регіону або глобального рівня.

Сучасний підхід до оцінювання рівня національної безпеки передбачає системну аналітику не лише за внутрішніми параметрами, але й шляхом зіставлення національних показників із загальноприйнятими міжнародними стандартами (Marcinkowski, 2024). У цьому контексті значущу роль відіграють міжнародні рейтинги та індекси, які дозволяють визначити рівень розвитку країни у відповідних сферах життєдіяльності, співвіднести динаміку із глобальними тенденціями та виявити потенційні ризики для безпеки.

Таблиця 1

Розподіл міжнародних індексів за основними сферами життєдіяльності держави

Сфера життєдіяльності держави	Назва міжнародного індексу	Основні показники
Політична	Індекс демократії / <i>The Democracy Index</i> (Democracy Index ..., 2024)	Плюралізм, політична культура, виборчий процес, участь громадян
	Глобальний індекс м'якої сили / <i>The Global Soft Power Index</i> (Global Soft ..., 2024)	Міжнародний імідж, культурний вплив, довіра до уряду
Економічна	Індекс економічної свободи / <i>The Index of Economic Freedom</i> (Index of Economic Freedom, 2024)	Права власності, фінансова свобода, інвестиційний клімат
	Індекс процвітання / <i>Prosperity Index</i> (Poland – Prosperity Index, 2024)	Економіка, інфраструктура, доступ до ринку
Соціальна	Індекс соціального прогресу / <i>Social Progress Index</i> (Social Progress ..., 2024)	Базові людські потреби, добробут, можливості
	Індекс щастя / <i>The World Happiness Index</i> (Happiness index ..., 2024)	Рівень задоволення життям, підтримка, свобода вибору
Правова	Індекс верховенства права / <i>Rule of Law Index</i> (Rule of Law ..., 2024)	Незалежність суду, верховенство права, правозастосування
	Індекс сприйняття корупції / <i>Corruption Perceptions Index</i> (Corruption Perceptions ..., 2023)	Рівень сприйняття корупції у державних установах
Інформаційна	Індекс розвитку електронного урядування / <i>E-Government Development Index</i> (UN E-Government Knowledgebase ..., 2024)	Доступ до електронних послуг, відкритість даних
	Індекс цифрової якості життя / <i>Digital Quality of Life Index</i> (Digital Quality of Life ..., 2024)	Швидкість Інтернету, цифрова доступність, конфіденційність

Закінчення табл. 1

Сфера життєдіяльності держави	Назва міжнародного індексу	Основні показники
Науково-технологічна	Індекс сталого розвитку / <i>Sustainable Development Index</i> (Sustainable Development Report ..., 2024)	Збалансованість економіки, екології, соціальної сфери
	Глобальний індекс інновацій / <i>The Global Innovation Index</i> (Global Innovation Index ..., 2024)	Інноваційна інфраструктура, патенти, витрати на R & D
Екологічна	Індекс екологічної ефективності / <i>Environmental Performance Index</i> (Environmental Performance ..., 2024)	Екологічна політика, чистота повітря, захист природи
	Індекс ефективності зміни клімату / <i>Climate Change Performance Index</i> (CCPI 2024, 2024)	Рівень викидів, енергетична політика, зобов'язання
Гуманітарна	Індекс людського розвитку / <i>Human Development Index</i> (Human Development Index ..., 2023)	Очікувана тривалість життя, освіта, доходи
	Глобальний індекс навичок / <i>Global Skills Index</i> (Global Skills ..., 2023)	Освітній рівень, професійні вміння, навички майбутнього
Військова	Міжнародний рейтинг військової сили / <i>Global Firepower Index</i> (Poland military ..., 2024)	Військовий потенціал, людські ресурси, техніка
	Національний індекс кібербезпеки / <i>National Cybersecurity Index</i> (National Cyber Security ..., 2024)	Захист кіберпростору, законодавство, стійкість систем
Ідеологічна / Пропагандистська	Свобода у світі / <i>Freedom in the World</i> (Freedom in the ..., 2023)	Політичні права, громадянські свободи
	Свобода в Інтернеті / <i>Freedom on the Net</i> (Poland: Freedom ..., 2024)	Ступінь цензури, доступ до інформації, цифрові права

Практична цінність цієї класифікації полягає у можливості комплексно оцінити потенційні вектори загроз у різних сферах; здійснити моніторинг національного розвитку відповідно до міжнародних стандартів та орієнтувати державну безпекову політику на найбільш вразливі напрями.

Таким чином, міжнародні індекси виступають важливим діагностичним інструментом, що дає змогу своєчасно і точно реагувати на деструктивні тенденції, формувати ефективну стратегію національної безпеки та забезпечувати довгострокову стійкість держави.

Важливим чинником у розробленні індексів є використання сучасних емпіричних методів і підходів, серед

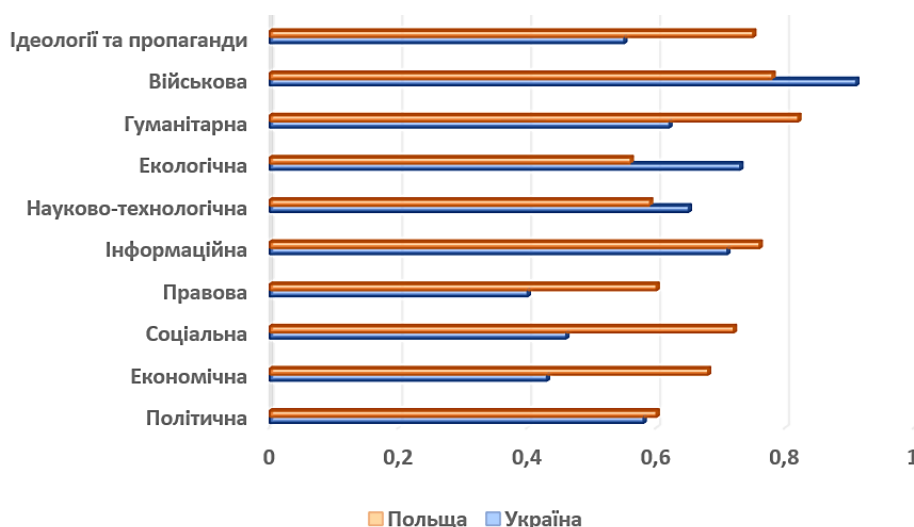
яких чинне місце посідає метод нормування, що дає змогу зводити показники до одного рівня. Це спрощує порівняння й обчислення підсумкового значення індексу та метод ранжування, який дає можливість наочно демонструвати місце країни в низці держав від найкращого до найгіршого.

Отже, ми виокремили всі показники зазначених вище індексів для України та Польщі за 2023–2024 рр. і за допомогою методів нормування та ранжування привели їх до шкали 1-0, де 1 – найкраще значення у рейтингу, а 0 – найгірше (див. табл. 2).

Нормовані показники міжнародних індексів за основними сферами життєдіяльності України та Польщі 2023|24 рр. Таблиця 2

Сфера життєдіяльності держави	Назва міжнародного індексу	Україна	Середнє значення	Польща	Середнє значення
Політична	Індекс демократії	0,49	0,58	0,72	0,6
	Глобальний індекс м'якої сили	0,69		0,486	
Економічна	Індекс економічної свободи	0,29	0,43	0,66	0,68
	Індекс процвітання	0,56		0,702	
Соціальна	Індекс соціального прогресу	0,65	0,46	0,7953	0,72
	Індекс щастя	0,27		0,644	
Правова	Індекс верховенства права	0,37	0,4	0,66	0,6
	Індекс сприйняття корупції	0,42		0,54	
Інформаційна	Індекс розвитку електронного урядування	0,84	0,71	0,8648	0,76
	Індекс цифрової якості життя	0,57		0,6601	
Науково-технологічна	Індекс сталого розвитку	0,74	0,65	0,8169	0,59
	Глобальний індекс інновацій	0,55		0,37	
Екологічна	Індекс екологічної ефективності	0,77	0,73	0,642	0,56
	Індекс ефективності зміни клімату	0,69		0,4786	
Гуманітарна	Індекс людського розвитку	0,48	0,62	0,881	0,82
	Глобальний індекс навичок	0,75		0,76	
Військова	Міжнародний рейтинг військової сили	0,88	0,91	0,6224	0,78
	Національний індекс кібербезпеки	0,93		0,93	
Ідеології та пропаганди	Свобода у світі	0,51	0,55	0,8	0,75
	Свобода в Інтернеті	0,59		0,6917	

На основі даних робимо наочну схему:

Порівняльна діаграма нормованих значень міжнародних індексів за основними сферами України та Польщі за 2023/24 рр.

Польща загалом демонструє вищі показники у більшості сфер життєдіяльності, що свідчить про її стабільнішу соціально-економічну й політичну систему, вищий рівень інтеграції до європейських інституцій, а також більш усталені механізми забезпечення національної безпеки. Україна в умовах війни та політичної турбулентності має сильні сторони, але також і низку викликів, які зумовлюють асиметрію в окремих сферах.

Наше дослідження дозволяє зробити комплексні висновки про стан розвитку ключових сфер життєдіяльності України та Польщі як суб'єктів сучасного безпекового простору. Порівняння цих показників не лише ілюструє наявні відмінності між державами, але й підкреслює структурну та функціональну специфіку їх безпекових систем в умовах динамічних геополітичних викликів.

Таблиця 3

Порівняльна таблиця нормованих індексних значень

Сфера	Україна	Польща	Коментар
Політична	0,58	0,60	Польща має більш усталені демократичні інститути, але Україна демонструє позитивну динаміку реформ
Економічна	0,43	0,68	Відчутна різниця: Польща – стабільна економіка ЄС, Україна – у стані воєнної економіки
Соціальна	0,46	0,72	Польща демонструє вищу якість життя, рівень соціального захисту й охорони здоров'я
Правова	0,40	0,60	Україна перебуває в процесі реформи правової системи, а Польща має більш усталене правове середовище
Інформаційна	0,71	0,76	Обидві держави активно протистоять дезінформації, зокрема у контексті війни в Україні
Науково-технологічна	0,65	0,59	Україна демонструє високий потенціал в ІТ-секторі, незважаючи на війну
Екологічна	0,73	0,56	Україна має високий потенціал щодо ресурсів і екомоніторингу, Польща – в енергозалежності
Гуманітарна	0,62	0,82	Польща активніше розвиває гуманітарну політику, освіту й культуру в європейському контексті
Військова	0,91	0,78	Україна має сильну армію внаслідок повномасштабної війни; реальна бойова готовність на вищому рівні
Ідеології та пропаганди	0,55	0,75	Польща має сильні позиції у формуванні національного нарративу та протидії зовнішній пропаганді

Дискусія і висновки

Наявна асиметрія у рівні розвитку окремих сфер є наслідком різного історичного досвіду, геополітичного становища, а також впливу зовнішніх і внутрішніх чинників. Польща як член ЄС та НАТО має системні переваги у таких сферах, як економіка, соціальний розвиток, правова та гуманітарна політика. Україна, перебуваючи у стані воєнного конфлікту, демонструє мобілізаційні переваги у сфері оборони, науки та екології.

Найвищий показник у військовій сфері для України (0,91) є логічним результатом активної фази оборонних дій проти РФ. Україна фактично є "польовою лабораторією" для випробування новітніх форм воєнного протистояння,

включаючи мережево-центричні та дроніві війни, а також перебування під постійним тиском кіберзагроз. Усе це формує унікальний досвід, який може бути інтегрований у спільну європейську безпекову політику.

Низькі індекси у соціальній, економічній та правовій сферах указують на наявні структурні вразливості, які ускладнюють забезпечення стабільного розвитку та реалізацію довгострокової безпекової політики. Низький рівень економічної самодостатності (0,43) та соціального забезпечення (0,46), що робить Україну залежною від зовнішніх ресурсів, гуманітарної допомоги й іноземних інвестицій.

Хоча Україна досягла високих показників в інформаційній сфері (0,71), зберігається потреба у посиленні

стратегічних комунікацій, формуванні єдиного державного наративу та протидії зовнішнім ідеологічним впливам. Порівняно з Польщею (0,75 в ідеології та пропаганді), Україна потребує більш системної роботи в цьому напрямі з урахуванням досвіду країн-партнерів з НАТО.

Аналіз показує, що сильні сторони обох країн можуть бути доповнювальними. Україна має унікальні практичні напрацювання у військовій, інформаційній та науково-технологічній сферах, тоді як Польща володіє адміністративною стабільністю, економічною потужністю та гуманітарним ресурсом. Такий розподіл може слугувати підґрунтям для створення нових форматів регіональної безпекової співпраці.

Для досягнення сталого розвитку та інтеграції у європейську безпекову архітектуру Україна має реалізувати системні реформи в соціальній, економічній та правовій сферах. Особливу увагу слід приділяти підвищенню ефективності управління, правовій визначеності, зміцненню соціальної справедливості та розширенню наукового потенціалу в умовах воєнної та поствоєнної трансформації.

Результати дослідження демонструють, що Україна, попри гібридні виклики та воєнну агресію, зберігає ключовий потенціал для національного відродження. Її подальше стратегічне посилення можливе завдяки переосмисленню національної безпекової парадигми та тісній взаємодії з Польщею та іншими країнами-союзниками, а також глибокій трансформації внутрішньої політики через призму інтегральної безпеки. Тоді як ситуація в Україні стала каталізатором трансформації національної безпеки Польщі. Вона стимулювала переосмислення оборонної політики, стратегічної культури, енергетичної та інформаційної безпеки. Попри наявні ризики та виклики, Польща використовує цю ситуацію як можливість для зміцнення свого регіонального й міжнародного статусу, посилення стійкості держави та переоснащення сектору безпеки і оборони.

Список використаних джерел

- Андреева, О. (2024). *Україна у міжнародних рейтингах (2020–2023)*. ПП "Уждрок".
- Каплан, Ю. Б., & Тищенко, Ю. А. (ред.). (2020). *Гуманітарна політика в Україні: виклики та перспективи (Біла книга)*. Національний інститут стратегічних досліджень.
- Качинський, А. Б. (2013). *Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень*. НІСД. https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2013-11/Kachunckuy_mon-e08dc.pdf
- Оцінка рівня загроз національній безпеці України в сучасних умовах. (2021). Національний інститут стратегічних досліджень. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/otsinka-rivnya-zahroz-natsionalniy-bezpetsi>
- Про національну безпеку України. (2018). Закон України від 24.01.2026. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України". (2020). Указ Президента України № 392/2020. Кабінет Міністрів України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>
- Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках. (2024, 31 грудня). Розпорядження № 1351-р. Міністерство цифрової трансформації України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80>
- Федченко, О. (2022). Аналіз факторів та сучасних загроз інформаційній безпеці держави у контексті забезпечення національної безпеки України. *Journal of Scientific Papers*, 12(3), 128–134. <https://doi.org/10.33445/sds.2022.12.3.11>
- CCPI 2024. (2024). Climate Change Performance Index. <https://ccpi.org>
- Corruption Perceptions Index 2023. (2023). Transparency International. <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
- Democracy Index: Poland. (2024). Our World in Data. <https://ourworldindata.org/grapher/democracy-index-eiu>
- Digital Quality of Life Index: Poland. Surfshark. (2024). <https://surfshark.com/research/dql/country/pl>
- Environmental Performance Index: Poland. (2024). <https://epi.yale.edu/country/2024/POL>
- Freedom on the Net: Poland. (2023). Freedom House. <https://rsf.org/en/country/poland>

- Global Innovation Index: Poland. (2024). World Economic Forum. <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/poland>
- Global Skills Report 2023. (2023). Coursera. https://downloads.ctfassets.net/2pudprfttyv6/3hsWnXIMBMffv3E8UjBrzC/fbe6c4a0a0dc3726e0825405c005f224/Coursera_Global_Skills_Report_2023.pdf
- Global Soft Power Index 2024. Brand Finance. (2024). <https://static.brandirectory.com/reports/brand-finance-soft-power-index-2024-digital.pdf>
- Happiness index: Poland. (2024). World Happiness Report. <https://www.theglobeconomy.com/Poland/happiness/>
- Human Development Index by country. (2024). World Population Review. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/hdi-by-country>
- Index of Economic Freedom: Poland. (2024). Heritage Foundation. <https://www.heritage.org/index/pages/country-pages/poland>
- Jureńczyk, Ł. (2022). Changing the importance of Poland in the security policy of the United States in the context of the war in Ukraine. *Przegląd Politologiczny*, 28(1), 57–70. <https://doi.org/10.14746/pp.2022.28.1.4>
- Marcinkowski, T., Sikorski, J., & Vomlela, L. (2024). The sense of security in the face of the war in Ukraine: Comparative study of Poland and the Czech Republic. *Eastern Journal of European Studies*, 15, 292–316. <https://doi.org/10.47743/ejes-2024-S114>
- National Cyber Security Index: Poland. (2024). e-Governance Academy. <https://ncsi.ega.ee/country/pl/>
- Poland – Prosperity Index. (2024). Legatum Institute. <https://index.prosperity.com/globe/poland>
- Poland military strength. (2024). Global Firepower. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=poland
- Poland: Freedom in the World 2024. (2024). Freedom House. <https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2024>
- Rule of Law Index 2024. (2024). World Justice Project. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/downloads/WJPIIndex2024.pdf>
- Shevtsov, V., & Koval, O. (2023). National security management in the context of global challenges. *Ukrainian Journal of Security Studies*, 5(1), 44–56. <https://doi.org/10.32473/ujss.v5i1.104>
- Social Progress Index. (2024). Social Progress Imperative. <https://www.socialprogress.org/social-progress-index>
- Sustainable Development Report. (2024). Poland. <https://dashboards.sdginde.org/profiles/poland>
- UN E-Government Knowledgebase. (2024). *E-Government Development Index: Poland*. <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/135-Poland>

References

- Andrieieva, O. (2024). *Ukraine in international rankings (2020–2023)*. Uzhdrak [in Ukrainian].
- Assessment of Threats to Ukraine's National Security in the Current Context. (2021). National Institute for Strategic Studies. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/otsinka-rivnya-zahroz-natsionalniy-bezpetsi>
- CCPI 2024. (2024). Climate Change Performance Index. <https://ccpi.org>
- Corruption Perceptions Index 2023. (2023). Transparency International. <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
- Democracy Index: Poland. (2024). Our World in Data. <https://ourworldindata.org/grapher/democracy-index-eiu>
- Digital Quality of Life Index: Poland. Surfshark. (2024). <https://surfshark.com/research/dql/country/pl>
- Environmental Performance Index: Poland. (2024). <https://epi.yale.edu/country/2024/POL>
- Fedchenko, O. (2022). Analysis of factors and modern threats to the information security of the state in the context of ensuring the national security of Ukraine. *Social Development and Security*, 12(3), 128–134 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.33445/sds.2022.12.3.11>
- Freedom on the Net: Poland. (2023). Freedom House. <https://rsf.org/en/country/poland>
- Global Innovation Index: Poland. (2024). World Economic Forum. <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/poland>
- Global Skills Report 2023. (2023). Coursera. https://downloads.ctfassets.net/2pudprfttyv6/3hsWnXIMBMffv3E8UjBrzC/fbe6c4a0a0dc3726e0825405c005f224/Coursera_Global_Skills_Report_2023.pdf
- Global Soft Power Index 2024. Brand Finance. (2024). <https://static.brandirectory.com/reports/brand-finance-soft-power-index-2024-digital.pdf>
- Happiness index: Poland. (2024). World Happiness Report. <https://www.theglobeconomy.com/Poland/happiness/>
- Human Development Index by country. (2024). World Population Review. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/hdi-by-country>
- Index of Economic Freedom: Poland. (2024). Heritage Foundation. <https://www.heritage.org/index/pages/country-pages/poland>
- Jureńczyk, Ł. (2022). Changing the importance of Poland in the security policy of the United States in the context of the war in Ukraine. *Przegląd Politologiczny*, 28(1), 57–70. <https://doi.org/10.14746/pp.2022.28.1.4>
- Kachynskyi, A. B. (2013). *Indicators of national security: Definition and application of their threshold values*. NISS. https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2013-11/Kachunckuy_mon-e08dc.pdf
- Kaplan, Y. B., & Tyshchenko, Y. A. (Eds.). (2020). *Humanitarian policy in Ukraine: Challenges and prospects (White paper, analytical report)*. National Institute for Strategic Studies [in Ukrainian].
- Marcinkowski, T., Sikorski, J., & Vomlela, L. (2024). The sense of security in the face of the war in Ukraine: Comparative study of Poland and

the Czech Republic. *Eastern Journal of European Studies*, 15, 292–316. <https://doi.org/10.47743/ejes-2024-S114>

National Cyber Security Index: Poland. (2024). e-Governance Academy. <https://ncsi.ega.ee/country/pl/>

On approval of the Strategy for the Digital Development of Innovative Activity of Ukraine for the period until 2030 and approval of the operational plan of measures for its implementation in 2025–2027. (2024, December 31). Order No. 1351-r. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80>

On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of September 14, 2020 "On the National Security Strategy of Ukraine". (2020). Decree of the President of Ukraine No. 392/2020. Cabinet of Ministers of Ukraine [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>

On the National Security of Ukraine. (2018). Law of Ukraine dated 24.01.2026. No. 2469-VIII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

Poland – Prosperity Index. (2024). Legatum Institute. <https://index.prosperity.com/globe/poland>

Poland military strength. (2024). Global Firepower. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=poland

Poland: Freedom in the World 2024. (2024). Freedom House. <https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2024>

Rule of Law Index 2024. (2024). World Justice Project. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/downloads/WJPIndex2024.pdf>

Shevtsov, V., & Koval, O. (2023). National security management in the context of global challenges. *Ukrainian Journal of Security Studies*, 5(1), 44–56 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32473/ujss.v5i1.104>

Social Progress Index. (2024). Social Progress Imperative. <https://www.socialprogress.org/social-progress-index>

Sustainable Development Report. (2024). Poland. <https://dashboards.sdgindex.org/profiles/poland>

UN E-Government Knowledgebase. (2024). *E-Government Development Index: Poland*. <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/135-Poland>

Отримано редакцією журналу / Received: 15.02.26

Прорецензовано / Revised: 28.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 14.04.26

Опубліковано / Published: 22.05.26

Olha ANDRIEIEVA, DSc (Polit.), Prof.

ORCID ID: 0000-0003-4587-1267

e-mail: AndreevaOlga@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

COMPARISON OF INTERNATIONAL RANKINGS OF UKRAINE AND POLAND IN KEY SPHERES: A SECURITY PERSPECTIVE

Background. This article explores the significance of assessing a country's development level in the context of ensuring national security. The national security of any state is directly dependent on its level of development, which necessitates a multidisciplinary approach to this concept.

Methods. In the process of evaluating a country's development level, it is advisable to apply a system of indicators reflecting the state of each of the aforementioned spheres. This approach enables not only ongoing monitoring but also the identification of potential threats and the development of effective strategies for their mitigation. Thus, the assessment of a country's development level becomes the foundation for forecasting the dynamics of national security and formulating relevant public policies.

Results. Contemporary research shows that a country's development encompasses not only economic aspects but also political, social, legal, environmental, humanitarian, informational, scientific-technological, and military components. This comprehensive perspective allows for a deeper understanding of the factors influencing the state of national security.

Conclusions. The article presents a comparative analysis of the development levels in key areas of life in Ukraine and Poland within the current security environment. The study reveals an existing asymmetry between the countries, shaped by historical, geopolitical, external, and internal factors. Poland demonstrates stable performance in the economic, social, legal, and humanitarian spheres due to its EU and NATO membership. Particular attention is given to the need for systemic reforms in Ukraine to ensure sustainable development and integration into the European security architecture. The findings confirm that Ukraine retains strategic potential for national revival, while Poland's experience in transforming its security policy under regional challenges may serve as a model for states facing similar threats.

Keywords: national security, Ukraine, Poland, scientific research, spheres of national security, ideology and propaganda, information sphere, political sphere, governmental policy.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.